

Concept-RES Foodvalley

Informatie over de achtergrond voor 20 februari 2020

Status document

Dit document geeft inzicht in de inhoudelijke voortgang naar een concept-Regionale Energie Strategie voor regio Foodvalley. Het proces is voortdurend in beweging en ontwikkelt zich op dit moment richting een eerste versie van de concept-RES. Deze tussenstand geeft daarom een indicatie van dit moment, maar loopt al snel achter op de inhoudelijke voortgang in het proces.

Inleiding

Achtergrond RES

Op 28 juni 2019 publiceerde het kabinet het Klimaatakkoord. Dit is de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken die in 2015 in Parijs zijn gemaakt. Het Klimaatakkoord bestaat uit een samenhangend pakket aan maatregelen met als doel 49% minder CO₂- in 2030 ten opzichte van het jaar 1990.

Iedereen in Nederland krijgt vroeg of laat te maken met de maatregelen uit het Klimaatakkoord. In Regio Foodvalley zal net als in heel Nederland de komende jaren veel veranderen. We gaan de komende jaren fors meer duurzame energie opwekken met wind- en zonne-energie. We moeten kiezen waar we dat doen en waar het landschap kan en mag veranderen.

Eén van de opgaven uit het Klimaatakkoord is namelijk dat 30 energieregio's in Nederland onderzoeken wat ze kunnen en willen bijdragen aan het opwekken van 35 TWh grootschalige duurzame energie (zonnevelden, grote zonnedaken en windturbines) in 2030. In elke regio werken gemeenten, provincie en waterschap samen met stakeholders aan een Regionale Energiestrategie (RES).

De RES is een document dat de keuzes beschrijft voor locaties van energieprojecten en hoe we dat gaan aanpakken. Er staat onder andere in:

- Waar is ruimte?
- En hoeveel ruimte is er beschikbaar?
- Voor windmolens en voor bijvoorbeeld collectieve zonnepanelen?
- Is daar aansluiting op het energienetwerk?
- Welke warmtebronnen zijn te gebruiken zodat wijken en gebouwen zonder aardgas kunnen?
- Is er voldoende draagvlak
- Is het financieel haalbaar?

De RES is ook een manier om samen te werken en om gezamenlijk tot deze bovenstaande keuzes te komen. Meer informatie over de RES is te vinden op de website van het [Nationaal Programma RES](#) (NPRES).

RES Foodvalley

Ook in regio Foodvalley werken 8 gemeenten, 2 provincies, 2 waterschappen en zoveel mogelijk [andere belanghebbenden](#) samen aan deze opgave. In drie stappen werken we toe naar een concept-RES. Die wordt op 1 juni 2020 - na behandeling in gemeenteraden en provinciale staten - afgerond. Dit proces is uitgebreid beschreven in het [Startdocument](#) dat in oktober 2019 in de besturen is vastgesteld.

Kennis verzamelen in ateliers en onderhandelen in Stakeholderoverleg

Experts van gemeenten, waterschap, provincie, energiecoöperaties, netwerkbeheerders en kennispartijen werken in ateliers aan de RES. Hier verzamelen en delen zij hun kennis. De kennis en inzichten uit deze bijeenkomsten gaan naar het Stakeholderoverleg.

Aan het Stakeholderoverleg doen vertegenwoordigers van veel verschillende organisaties mee. Het is een onderhandelingstafel. Ieder brengt zijn eigen belang in. De partijen zoeken gezamenlijk naar de beste oplossingen voor hoe en waar duurzame energie opgewekt kan worden in de regio.

[Vind hier meer informatie over de aanpak.](#)

Brede Stakeholderconferentie

Tijdens Brede Stakeholders-conferenties komen ook de achterbannen van de deelnemers aan het Stakeholderoverleg bij elkaar. Zo blijven zij op de hoogte en kunnen zij meepraten over het opstellen van de RES. De Startconferentie was op 17 mei 2019. De tweede Brede Stakeholders-conferentie is op 20 februari 2020: in de fase voorafgaand aan afronding van de concept-RES. De derde keer is rond de vaststelling van de RES 1.0 (eind 2020).

Tussenproducten tijdens het werken aan de RES

Tijdens het proces richting een concept-RES ontstaan tussenproducten die op [de website van de RES Foodvalley](#) zijn gepubliceerd. Het [tussenrapport](#) bevat feitelijke basisinformatie:

- voor duurzame elektriciteitsopwekking (wind en zon)
- over de (cijfermatige) opgave
- over bestaande en geplande projecten
- over bestaande beleidsrestricties en
- over de theoretische potentie van 'mindergevoelige' bestemmingen zoals zon op grote daken.

Op basis van de ateliers en Stakeholderbijeenkomsten zijn eerder drie voorlopige 'denkrichtingen' ontwikkeld. De denkrichtingen waren een hulpmiddel om het gesprek te voeren over zoekgebieden voor grootschalige windmolen- en zonneparken. De beste mogelijkheden uit de verschillende denkrichtingen zijn in de eerste maanden van 2020 doorvertaald naar één redeneerlijn en globale zoekgebieden voor zon en wind. Dat is waar we nu op 20 februari 2020 staan.

Besluitvorming en vervolgproces

De concept-RES moet op 1 juni 2020 klaar zijn. Dit is een tussenproduct wat de inhoudelijke stand van zaken weergeeft. In het Startdocument is vastgelegd dat de concept-RES wordt voorgelegd aan de gemeenteraden, provinciale staten en het AB van het waterschap. In de zomer van 2020 legt het Planbureau voor de Leefomgeving alle concept RES'en naast elkaar. De regio kan die analyses gebruiken om in de tweede helft van 2020 toe te werken naar een concretere versie van de RES

waarin zoveel mogelijk belangen zijn behartigd. Die RES 1.0 moet op 1 maart 2021 vastgesteld zijn door de gemeenteraden, Provinciale Staten en het algemeen bestuur van de waterschappen. Op de website van RES Foodvalley is een uitgebreide [Tijlijn](#) van het proces opgenomen.

Afwegingscriteria

In het Stakeholderoverleg zoeken partijen, zoals gezegd, gezamenlijk naar de beste oplossingen voor hoe en waar duurzame energie opgewekt kan worden in de regio. In de eerste Stakeholderoverleggen zijn de volgende criteria overeengekomen om deze oplossingen gezamenlijk af te kunnen wegen:

1. Bijdrage aan opgave

- De voorgestelde oplossing levert een substantiële bijdrage aan reductie van CO₂-uitstoot
- De voorgestelde oplossing levert een substantiële bijdrage aan de nationale opgave om 35 TWh duurzaam opwekvermogen op land te realiseren

2. Realiseerbaarheid

- De voorgestelde oplossing is technisch, financieel-economisch en sociaaleconomisch haalbaar en realisatie vóór 2030 is mogelijk. De voorgestelde oplossing is ook dienstbaar aan andere opgaven.

3. Draagvlak en participatie

- De voorgestelde oplossing heeft politieke steun en overeenstemming in het Stakeholderoverleg. Er is draagvlak onder betrokkenen en inwoners. Dat houdt in:
  - Er wordt gestreefd naar minimaal 50% lokaal eigendom (met zeggenschap)
  - Een eerlijk proces gericht op zo groot mogelijke acceptatie
  - Eerlijke verdeling tussen lusten en lasten, waarbij de grootste lusten gekoppeld worden aan de zwaarste lasten

4. Aansluiting bij beleidskaders

- Denkkaders zijn breder dan beleidskaders
- De voorgestelde oplossing sluit goed aan bij bestaande gebiedsgerichte beleidskaders; indien wordt afgeweken van beleidskader is het duidelijk op welke wijze aanpassing van deze kaders mogelijk is
- Meekoppelkansen aanpalende beleidsvelden worden benut
- In de voorgestelde oplossing dragen alle gemeenten bij aan de opgave

5. Ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit

- De voorgestelde oplossing draagt bij aan efficiënt (o.a. agrarisch) ruimtegebruik en de ruimtelijke kwaliteit. De oplossing is goed landschappelijk inpasbaar, met aandacht voor biodiversiteit en sluit aan bij de kenmerken van het gebied.

6. Toekomstvastheid en continuïteit

- De voorgestelde oplossing is niet in beton gegoten en biedt ruimte voor innovatie, met doelstelling 2050 (klimaatneutraal) in het vizier. De oplossing biedt kansen voor groei, flexibiliteit en voorkomt een "lock-in"

De opgave

Een veelgestelde vraag is hoeveel de regio Foodvalley moet gaan opwekken aan duurzame energie. De Regionale Energie Strategie kent echter geen taakstelling per regio, maar redeneert dat alle regio's samen op landelijk niveau 35 TWh duurzame elektriciteit moeten opwekken in 2030. Dat getal hangt samen met internationale, nationale, provinciale.

Iedere regio onderzoekt in de eigen RES welke bijdrage aan deze landelijke opgave kan worden geleverd. Naast de landelijke opgave van 35 TWh geldt voor de RES Foodvalley de ambitie uit het Gelders Energie Akkoord. Die ambitie is om in 2050 energieneutraal te zijn, en in 2030 een CO₂-reductie te realiseren van 55% ten opzichte van 1990.

Er is dus geen harde taakstelling, maar meer de vraag hoe de regio een zo groot mogelijke bijdrage kan leveren aan deze landelijke opgave en regionale ambities. Hoe kunnen we beoordelen of de bedachte oplossingen voor hoe en waar duurzame energie opgewekt kan worden in de regio in voldoende mate bijdragen? Daarvoor hebben we langs een aantal redeneerlijnen berekend hoeveel opgesteld vermogen aan duurzame opwek ongeveer nodig is om naar rato bij te dragen.

Als we redeneren vanuit een reëel aandeel van de 35 TWh, resulteert dit in een bandbreedte tussen 0,3 TWh en 0,7 TWh. Globaal ongeveer 20 – 50 windturbines op land en 240 – 485 ha zonnenvelden (zie tabel).

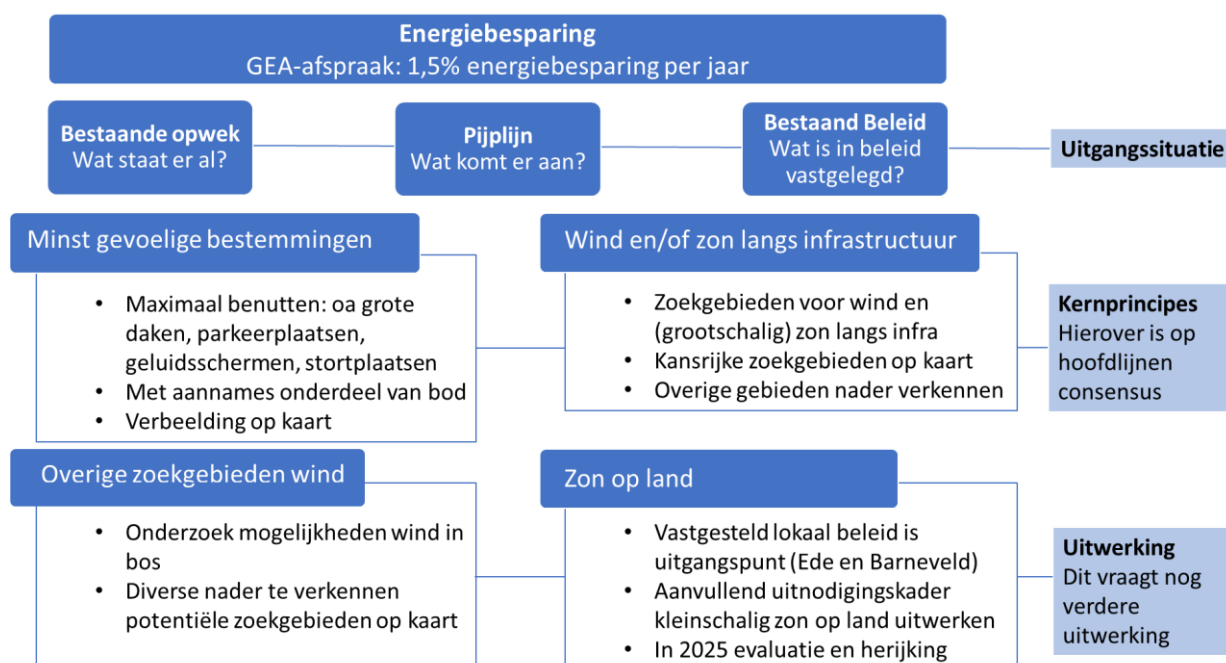
Naar rato van inwonersaantal Foodvalley t.o.v. Nederland	0,7 TWh
Naar rato van energieverbruik Foodvalley t.o.v. Nederland	0,3 TWh
Naar rato van grondoppervlakte Foodvalley t.o.v. Nederland	0,6 TWh
Naar rato van opwekpotentie Foodvalley t.o.v. Nederland	0,4 TWh

In de [Tussenrapportage](#) is uitgebreider ingegaan op de gehanteerde aannames en bandbreedtes.

Voorlopige redeneerlijn duurzame opwek

In het Stakeholderoverleg van 13 februari 2020 is een voorlopige redeneerlijn voor duurzame elektriciteitsopwek besproken. Wat worden de ingrediënten voor de concept-RES, die de samenwerkende stakeholders in Regio Foodvalley willen opnemen?

Op basis van dit gesprek is onderstaande voorlopige redeneerlijn ontwikkeld. Deze is opgebouwd uit vier lagen: energiebesparing, uitgangssituatie, kernprincipes en uitwerking (zie onderstaande afbeelding).

Deze redeneerlijn wordt tijdens de brede stakeholderconferentie op 20 februari nader toegelicht en voorzien van geactualiseerde voorlopige kaartbeelden met globale zoekgebieden voor zon en wind, plus globale doorrekeningen van de potentie voor energieopwek (in TWh). Deze kaarten en doorrekeningen zijn pas kort voor 20 februari beschikbaar en daarom niet in deze notitie opgenomen.

Lokale betrokkenheid en eigenaarschap

De gezamenlijke energiecoöperaties en natuur- en milieufederaties van RES Foodvalley zijn Energiecoöperaties VoorthuizenDuurzaam, Zon-op-Nijkerk, DuurzaamKootwijkerbroek en ValleiEnergie, warmtecoöperatie Warmtenet OostWageningen, GNMF en NMU.

Zij hebben een voorstel gedaan voor “effectieve kaders in het RES voor betrokkenheid van de lokale omgeving en eigenaarschap bij de lokale omgeving”. Dit voorstel is te vinden [in de Bibliotheek op de website](#), onder de kop Stakeholderoverleggen en dan onder 13 februari 2020.

Dit voorstel wordt in een kleine groep uit het Stakeholdersoverleg besproken om tot een gezamenlijk aanvaarde aanpak te komen over gelijkwaardige samenwerking tussen marktpartijen en de omgeving in energieprojecten. Het gaat erom dat er in gesprek met de omgeving wordt vastgesteld in welke mate zij willen participeren en hoe de omgeving wordt gedefinieerd. Ook is het belangrijk dat iedereen mee kan doen en niet enkel financiële participatie aan het eind van het proces.

Basismateriaal

Er is tot nu toe al veel werkmateriaal over tafel gegaan om te komen tot een redeneerlijn en globale zoekgebieden. Hieronder staat belangrijke input vermeld.

Kansenkaarten voor zon en wind op land

Voor zowel wind als zon op land is op basis van de beschikbare informatie over bestaande beleidsrestricties een kaart gemaakt met de potentie. Deze twee potentiekaarten zijn opgenomen in (bijlage 4 van) [het tussenrapport](#). De kaarten laten zien welke gebieden kansrijk zijn op basis van bestaande beleidsrestricties uit Europees, landelijk en provinciaal beleid. Lokaal gemeentelijk beleid is hierbij niet meegenomen. De kansenskaarten geven daarmee inzicht in een theoretisch potentieel waarbij lokaal beleid kan leiden tot andere voorwaarden, keuzes en/of mogelijkheden.

Minder gevoelige bestemmingen voor zon

Daarnaast is (een-na-laatste pagina van bijlage 4 van datzelfde tussenrapport) een kaart toegevoegd waarin de potentie wordt verbeeld van bestemmingen die ‘minder-gevoelig’ liggen en op meer draagvlak kunnen rekenen voor de toepassing van zon:

- Grote daken (>15 kWp)
- Parkeerplaatsen
- Geluidsschermen
- Spoorbermen
- Restruimte langs rijks- & provinciale-wegen
- Uitgeefbare gronden op bedrijventerreinen
- Stortplaatsen

Voorlopige denkrichtingen als tussenstap op weg naar globale zoekgebieden

In de voorlopige denkrichtingen is verkend op welke manieren grootschalige opwek van duurzame energie (windturbines en zonnepanelen) in Foodvalley zou kunnen passen. Hoe komt de regio er dan uit te zien? Wat levert dit op aan energie? De landschappelijke kwaliteit en andere grote gebiedsopgaven zijn hiervoor de basis. Elk van de denkrichtingen heeft geholpen om na te denken over kansen, aandachtspunten en randvoorwaarden bij het grootschalig opwekken van energie. De denkrichtingen waren zo een hulpmiddel om het gesprek te voeren over zoekgebieden voor grootschalige windmolen- en zonneparken.

De eerder onderzochte denkrichtingen zijn:

1. Vitaal landschap: *“Wat als het opwekken van duurzame energie gebruikt wordt om het landschap mooier te maken? Denk aan mogelijkheden voor meer recreatie, herstellen van houtwallen en groen en kansen voor planten en dieren.”*
2. Alles van de infra: *“Wat als je wind- en zonprojecten alleen langs snelwegen of bijvoorbeeld het spoor plaatst? Of concentreert op een paar plekken zoals bedrijventerreinen en grote stationsdaken?”*
3. Vitaal agrarisch: *“Wat als het opwekken van duurzame energie agrarische bedrijven niet alleen kansen biedt in hun bedrijfsvoering, maar ook meehelpt in het oplossen van uitdagingen als bijvoorbeeld droogte en minder stikstof uitstoot?”*

